

СТАВЛЕННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ДО ПРОБЛЕМИ БІДНОСТІ В УКРАЇНІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В статті представлені основні результати пілотажного соціологічного дослідження, спрямованого на з'ясування ставлення студентської молоді до проблеми бідності в Україні. Соціологічне дослідження дозволило визначити, що студенти занепокоєні проблемою бідності та вважають її подолання одним з першочергових завдань соціальної політики.

Ключові слова: бідність, молодь, студентство, соціологічне дослідження, соціальна політика.

Abstract

The article presents the main results of the pilot sociological study aimed at clarifying the students' views to the problem of poverty in Ukraine. Sociological research allowed to determine that students are concerned about poverty and consider it to overcome one of the priorities in social policy.

Keywords: poverty, youth, students, sociological research, social policy.

На сьогоднішній день у світовій практиці не вироблено єдиного підходу до визначення поняття «бідність». В цій сфері не можливо знайти навіть двох міжнародних організацій або національних статистичних агентств, які використовували одну і ту ж методику оцінки, а в більшості випадків методики принципово різні.

Зміст, критерії та визначення бідності змінюються з розвитком цивілізації і залежать від політичного устрою суспільства. Люди можуть бути бідними за стандартами економічно розвинутих країн і заможними за стандартами країн, що розвиваються.

У дослідженнях причин і місця бідності в суспільстві виділяють період з XVIII до першої половини XX століття (А. Сміт, Д. Рікардо, Т. Мальтус, Р. Спенсер, Ж. Прудон, Е. Реклю, Карл Маркс, Ч. Бут і С. Раунтрі) і дослідження бідності в XX столітті (Ф. А. Хайєк, П. Таунсенд та ін).

Серед вітчизняних вчених, які досліджували проблеми бідності: Черенько Л.М., Кириленко О.П., Письменний В.В., Кравчук Н. Я., Ткачук Н.М., Карпишин Н.І., Русін В.М., Малиняк Б.С., Горин В.П., Кізіма Т.О., Петрушка О.В., Шаманська Н.В., Сидорчук А.А., Квасниця О.В., Бевз В.П., Колот А.М., Мандибура В.О., Онікієнко В.В., Палій О.М., Ревенко А.Ф., Саєнко Ю.І., Скуратівський В.А., Яценко В.В. та інші. В роботах зазначених вчених досліджуються бідність як багатоаспектне явище, методичні підходи до визначення бідності, особливості прояву цього явища в Україні та його наслідки, фінансові важелі подолання бідності в Україні [1].

У світовій практиці бідність найчастіше вимірюється за допомогою прожиткового мінімуму, на підставі якого встановлюється межа бідності – рівень середньодушового доходу, коли сім'я визнається бідною. Межа бідності встановлюється через основні матеріальні потреби, а для цього треба вибрати мінімальну кількість різних товарів для їх задоволення, а потім визначити, скільки буде коштувати покупка. Рівень бідності в кожній країні визначається показником, який становить частку бідних в чисельності населення від 15 років і старше. Він може не співпадати із встановленим у країні прожитковим мінімумом.

Періоди економічних потрясінь супроводжуються посиленням диференціації доходу різних груп населення. Диференціація доходів викликає гостру соціальну проблему бідності. Не обійшли стороною зазначені процеси і пострадянський простір. Бідність в Україні має цілу низку специфічних особливостей: низький рівень життя населення в цілому; психологічне неприйняття економічної нерівності; висока питома вага людей, котрі вважають себе бідними; поширеність бідності серед працюючого населення. У зв'язку з останніми подіями в суспільно-політичному житті проблема

бідності в Україні загострилася. З 2014 р. не тільки підвищився рівень бідності за абсолютними критеріями, а й зросли масштаби вразливості до різних форм бідності. Новим для України явищем стала раптова бідність через втрату майна та джерел для існування внаслідок бойових дій на Сході України [3].

Протягом вересня-листопада 2015 р. було проведено пілотажне соціологічне дослідження у Вінницькому національному технічному університеті серед студентів 3 курсу машинобудівного факультету. Об'єктом даного соціологічного дослідження стала студентська молодь групи ІАТ-136, а саме 22 студенти, з яких 19 чоловічої статі та 3 – жіночої, віком від 19 до 20 років. Метою дослідження було з'ясувати ставлення студентів до проблеми бідності в Україні. Для збору первинної соціологічної інформації був використаний один з різновидів опитування – анкетування.

Результати дослідження продемонстрували, що більшість опитаних студентів (80 %) вважають проблему бідності в Україні актуальною. Лише 15 % відповіло, що "частково актуальна" і 5 % відповіло – "ні". На питання "Як ви ставитеся до проблеми бідності?" 10 % відповіли – "байдуже", 70% – "серйозно", 20 % – відповіли "не задумувався". Таким чином, більшість респондентів турбує досліджувана проблема.

Основними причинами бідності в Україні, на думку студентів є економічні (безробіття, низький рівень зарплат, пенсій, відсутність заощаджень) (45 %), корупція (34 %), політична ситуація в країні (14%). Іншими причинами названі юридичні (слабкий правовий захист населення), адміністративні (неефективна система держави), соціальні (розшарування суспільства, проблеми соціалізації та самоактуалізації індивіда).

На контрольне питання "Чи турбує Вас проблема бідності?", більшість опитаних (63 %) відповіли, що так, 18 % не надто переймаються цією проблемою, 9 % ця проблема не турбує і 10 % навіть намагається її для себе вирішити. Відповіді на це питання майже повністю збігаються на подібне питання, що вже було запропоноване. Це свідчить про ширість відповідей та їх правдивість.

Щодо задоволеності розміром стипендії, то більшість студентів (76 %) висловились за її збільшення, а розмір мінімальної заробітної плати в Україні вважають просто принизливим.

Викликали інтерес відповіді на питання "Чи вважаєте ви себе бідною людиною?" Так, зокрема, 60 % опитаним важко відповісти, 35 % – не вважають себе бідними, і тільки 5 % відповіли – "так". Студентство як соціальна група ніколи не відносилось до заможної верстви суспільства, тому такий розподіл можна пояснити певною мірою небажанням студентів визнавати цей факт. Проте на питання "Чи вистачає вам коштів для задоволення своїх потреб?" переважна більшість — 85 % відповіли "ні", 15% обрали варіант «так». Це засвідчує, що все ж таки більшість студентів не є матеріально забезпеченими.

Основними шляхами вирішення проблеми бідності в Україні студенти назвали зростання економіки країни (51 %), ліквідацію корупції (28 %), розв'язання проблем в політичній сфері суспільства (11 %), завершення війни на Сході України (10 %).

Таким чином, гіпотеза, яка була висунута на початку дослідження повністю підтвердилася. Студенти дійсно переймаються проблемою бідності і вважають її вирішення одним з пріоритетних завдань уряду.

Ідеальна мета боротьби з абсолютною бідністю — її абсолютне подолання. Але її подолати неможливо. Проте можна зменшити масштаби та пом'якшити її прояви; зменшити розшарування населення за рівнем доходів; вживати заходи, спрямовані на запобігання бідності. Соціальна політика в Україні залишається пасивною і не адекватною напруженій ситуації. Політика розподілу доходів населення повинна бути спрямована, насамперед, на відновлення ролі оплати праці, як основного джерела грошових доходів населення та важливого стимулу трудової активності громадян [4]. Доходи і купівельна спроможність населення мають не тільки соціальне значення – як складові рівня життя, але і як чинники, що визначають тривалість самого життя. Основна зброя проти бідності – це така політика, яка була б направлена на економічне зростання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Фінансові важелі подолання бідності в Україні / [Білоус І. І., Кравчук Н. Я., Ткачук Н. М. та ін.]; за ред. Кириленко О. П. – Тернопіль : Видавництво Тернопільського економічного університету, 2010. – 430 с.

2. Красун А., Турчин Я. Бідність в Україні та шляхи її подолання / А. Красун, Я. Турчин // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. – 2008. – Випуск № 20. – С. 81-85.
3. Цілі розвитку тисячоліття. Україна: 2000–2015. Національна доповідь. – Київ, 2015. – 73 с.
4. Годлевська В.Ю. Проблема бідності в сучасній Україні та шляхи її подолання / В.Ю. Годлевська // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2015. – № 4. – С. 98–101.

Годлевська Валентина Юрївна, д.і.н., проф. кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, e-mail: maolpava@yandex.ru

Баран Анастасія Володимирівна, студентка групи ІАТ-13б, факультет машинобудування та транспорту, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 1at-13b@ukr.net

Godlevska Valentina, doctor of historical Sciences, Professor, Department of political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: maolpava@yandex.ru

Baran Anastasia, student, Faculty for Machine Building and Transport, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: 1at-13b@ukr.net